

Over Nieuwe Economie en oude politiek

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 84e jaargang, nr. 4220, pagina 657, 17 september 1999

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Met Prinsjesdag in zicht maken onze geliefde politici zich weer op voor de slag om de miljoenen. Toen het regeerakkoord van Paars II werd opgemaakt, werd er door volksvertegenwoordigers nogal wat gemopperd over de behoedzame uitgangspunten. De aanname van twee procent groei leek op dat moment zeer voorzichtig. Een paar maanden later, rond Prinsjesdag 1998, buitelden politici en commentatoren over elkaar heen om te waarschuwen voor de recessie, die komen zou. Inderdaad werden de groeiverwachtingen bijna maandelijks lager. Niet dramatisch, maar de onhandige rol waarin het cpb zich liet dringen verhoogde wel de commotie. En nu worden de groeiprognozes wederom aangepast. Opwaarts, wel te verstaan. Hosanna voor de politiek, want als de groei alsnog meevalt hebben we dus te maken met, jawel, een Nieuwe Economie. Geen conjunctuurgolven meer, maar voorspoed zonder inflatie. Vreemd genoeg heeft die Nieuwe Economie in *ESB* nog nauwelijks aandacht gekregen. Thom de Graaf, de fractievoorzitter van D66, constateerde dat met overhoren teleurstelling in zijn artikel in *NRC-Handelsblad*¹. Maar helemaal toevallig is het niet, want als redactie proberen we het blad toch vooral op zinnige informatie te richten. De "fundamentele wijzigingen in het economisch bestel", die de politicus bij het zien van de eerste de beste zwaluw ontwaart, horen daar niet bij, meenden wij. Maar niet alleen De Graaf ziet ze vliegen. Zijn collega Melkert stoort het, dat er zo'n groot verschil is tussen de sombere voorspellingen van het CPB, eind vorig jaar, en de groei die we nu zien. Hij voegt toe dat hij bij de Algemene Beschouwingen een discussie wenst over de kwaliteit van het cijfermateriaal van het CPB en over de onderliggende modellen, want "die komen uit een tijd dat de economische omstandigheden heel anders waren": de tijd toen de economie nog last van recessies had en groei zonder inflatie van tijdelijke aard was². Net als De Graaf wil Melkert aan het regeerakkoord gaan sleutelen, want als de economie echt verandert, moet de overheid daar op in spelen.

Van de politiek naar de economie. De oude, die van de gewone cijfers. De nieuwe economie zou gekenmerkt worden door structurele groei (het einde van de conjunctuur), bij lage inflatie, lage werkloosheid en hoge productiviteitsstijging. Dit alles zou mogelijk gemaakt worden door nieuwe technologie³. In Nederland is er inderdaad sprake van een groei die langer op een mooi niveau blijft dan velen hadden verwacht (de afgelopen jaren zo'n 3% per jaar). Echt spectaculair zijn de cijfers niet. De groei van het bbp wordt bijna volledig gedragen door een stijging van de consumptie. Nederlanders worden wat minder puriteins: we steken ons gemakkelijker in de schuld of maken winst op vermogen te gelde. Mooi zolang het duurt, van een nieuwe economie is echter geen sprake. Verder zijn er meer inkomens, doordat vrouwen toetreden en het nog immer zeer hoge beroep op de sociale zekerheid wat daalt. De productiviteitsgroei is ondertussen buitengewoon laag (in de afgelopen vijf jaar gemiddeld een procent per jaar) - al die ICT leidt vooral tot files bij de helpdesks. Er wordt dus gewoon wat meer gewerkt in ons land en over schulden doen we minder moeilijk. Dat is voor Nederlandse begrippen vreselijk nieuw, maar van een nieuwe economie, die nieuwe modellen nodig heeft om optimistischer mee te gaan voorspellen, is geen sprake.

Ook aan prognoses, die op en neer dansen, is weinig nieuws. De jaren zeventig en tachtig zaten vol met zulke verrassingen. Het vervelende was dat het beleid daar iedere keer weer op aangepast moest worden. Het mooie van het vorige en huidige regeerakkoord (en de latere verfijning via de mee- en tegenvallerformule) is nu juist dat de waan van de dag uit het begrotingsproces is gehaald. Dit afscheid van de oude politiek heet het structurele begrotingsbeleid, dat op behoedzame uitgangspunten is gebaseerd. Het 'structurele' heeft een belangrijk voordeel vergeleken met de wens van Melkert, om meevallers direct door te laten werken in de uitgaven voor zorg en onderwijs (door een koppeling aan het bnp). Het zorgt voor rust in het beleid en bij de instellingen die ervan afhankelijk zijn. Het behoedzame maakt dat meevallers domineren. Als deze gebruikt worden om de overheidsfinanciën op termijn robuuster te maken tegen inzinkingen, zijn de betrokken instellingen daar meer mee gediend dan met een jobbegroting. Bovendien leidt het tot een betere basis voor het handhaven van een goed niveau van zorg en pensioenen in een vergrijzende samenleving. Want versnelde aflossing van staatsschuld is per saldo precies hetzelfde als het vullen van een aow-fonds of het opbouwen van een vergrijzingsbuffer.

Oude politici vinden de nieuwe economie een uitkomst. Het maakt moeilijke keuzen overbodig en bevrijdt van het soms zo knellende keurslijf van oude economen. Maar zelfs al zou de nieuwe economie werkelijk in aantocht zijn, dan zijn oude politici er de grootste bedreiging van. Waarschijnlijk hoort het er echter allemaal bij, en is de nieuwe politicus net zo'n mooie droom als de nieuwe economie

1 Thom de Graaf, Andere economische tijden nopen tot een ander regeerakkoord, *NRC Handelsblad*, 31 augustus 1999.

2 Michiel Zonneveld, interview met Ad Melkert ("Het kabinet moet zijn sociale gezicht tonen"), *Het Parool*, 28 augustus 1999.

3 Robert Gordon laat echter zien, dat die verandering in de Verenigde Staten volledig valt toe te schrijven aan een heel specifieke sector (die in Nederland nauwelijks bestaat): de productie van computerhardware. Zie Robert Gordon, Has the 'New Economy' rendered the productivity slowdown obsolete? *Working paper*, juni 1999, Northwestern University.

